गोष्ठमासाद्य तिष्ठन्तं भवनस्य समीपतः । राजाऽथ दृष्ट्वा पुरुषान् प्राहिणोज्जातविस्मयः ।
तमायान्तमभिप्रेक्ष्य भ्राजमानं नरर्षभं । समुपस्थाय वै राजा पप्रच्छ कुरुनन्दनं ।
कस्य वा त्वं कुतो वा त्वं किं वा तात चिकीर्षसि । न हि मे दृष्टपूर्व्वस्त्वं तत्त्वं ब्रूहि नरर्षभ ।
सम्प्राप्य राजानममित्रतापनं ततोऽब्रवीन्मेघमहौघनिस्वनः । वैश्योऽस्मि नाम्नाऽहमरिष्टनेमिर्गोसङ्ख्य आसं कुरुपुङ्गवानां ।
वस्तुं त्वयीच्छामि विशां वरिष्ठ तान्वाजसंहान्नहि वेद्मि पार्थान् । न शक्यते जीवितुमप्यकर्म्मणा न च त्वदन्यो मम रोचते नृपः । २८५
॥ विराट उवाच ॥ त्वं ब्राह्मणो यदि वा क्षत्रियोऽसि समुद्रनेमीश्वररूपवानसि । आचक्ष्व मे तत्त्वममित्रकर्षण न वैश्यकर्म्म त्वयि विद्यते क्षमं ।
कस्यासि राज्ञो विषयादिहागतः किं वाऽपि शिल्पं तव विद्यते कृतं । कथं त्वमस्मासु निवत्स्यसे सदा वदस्व किञ्चापि तवेह वेतनं ।
॥ सहदेव उवाच ॥ पञ्चानां पाण्डुपुत्राणां ज्येष्ठो भ्राता युधिष्ठिरः । तस्याष्टशतसाहस्रा गवां वर्गाः शतं शतं ।
अपरे दशसाहस्रा द्विस्तावन्तस्तथा परे । तेषां गोसङ्ख्य आसं वै तन्तिपालेति मां विदुः ।
भूतं भव्यं भविष्यच्च यच्च संख्यागतं गवां । न मेऽस्त्यविदितं किञ्चित् समन्ताद्दशयोजनं । २९०
गुणाः सुविदिता ह्यासन्मम तस्य महात्मनः । आसीच्च स मया तुष्टः कुरुराजो युधिष्ठिरः ।
क्षिप्रञ्च गावो बहुला भवन्ति न तासु रोगो भवतीह कश्चन । तैस्तैरुपायैर्व्विदितं ममैतदेतानि शिल्पानि मयि स्थितानि ।
ऋषभांश्चापि जानामि राजन् पूजितलक्षणान् । येषां मूत्रमुपाघ्राय अपि बन्ध्या प्रसूयते ।
॥ विराट उवाच ॥ शतं सहस्राणि समाहितानि सवर्णवर्णस्यविनिश्रितान् गुणैः । पशून् सपालान् भवते ददाम्यहं त्वदाश्रया मे पशवो भवन्त्विह ।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ तथा स राज्ञो विदितो विशाम्पतेरुवास तत्रैव सुखं नरोत्तमः । न चैनमन्येऽपि विदुः कथञ्चन प्रादाच्च तस्मै भरणं यथेप्सितं । २९५

इति श्रीमहाभारते विराटपर्व्वणि पाण्डवप्रवेशपर्व्वणि सहदेवप्रवेशे दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ अथापरोऽदृश्यत रूपसम्पदा स्त्रीणामलङ्कारधरो बृहत्पुमान् । प्राकारवप्रे प्रतिमुच्य कुण्डले दीर्घे च कम्बूपरि हाटके शुभे ।
बहूंश्च दीर्घान् प्रविकीर्य्य मूर्द्धजान्महाभुजो वारणतुल्यविक्रमः । गतेन भूमिं प्रतिकम्पयंस्तदा विराटमासाद्य सभा समीपतः ।
तं प्रेक्ष्य राजोपगतं सभातले व्याजात् प्रतिच्छन्नमरिप्रमाथिनं । विराजमानं परमेण वर्चसा सुतं महेन्द्रस्य गजेन्द्र विक्रमं ।
सर्व्वानपृच्छच्च सभाऽनुचारिणः कुतोऽयमायाति पुरा न मे श्रुतः । न चैनमूचुर्व्विदितं तदा नराः सविस्मयं वाक्यमिदं नृपोऽब्रवीत् । ३००
सत्त्वोपपन्नः पुरुषोऽमरोपमः श्यामो युवा वारणयूथपोपमः । आमुच्य कम्बूपरि हाटके शुभे विमुच्य वेणीमपिनह्य कुण्डले ।